Louis Couperus

Louis Couperus

Dandy en harde werker
Den Haag, 10 juni 1863 – De Steeg, 16 juli 1923

In de biografie uit 1987 wordt Louis Couperus een ‘onverbiddelijke man van zaken’ genoemd. Hij leefde van de pen en onderhandelde met zijn uitgever Veen dan ook scherp over zijn gages. In de 31 jaar dat Couperus actief was, produceerde hij zo’n 50 titels. Behalve romans, schreef hij verhalen, reisverslagen, feuilletons en sprookjes. Daarnaast was hij een echte reiziger. Italië en Zuid-Frankrijk waren geliefde pleisterplekken en hij ging als journalist naar Azië en Afrika.

Eline Vere

Couperus begon met het schrijven van gedichten, maar hij ontdekte vrij snel dat het schrijven van proza zijn kracht was. Zijn debuutroman *Eline Vere* (1889) was meteen een succes, mede doordat het werk als feuilleton in een Haagse krant verscheen. Eline Vere is een jonge vrouw van gegoede burgerlijke komaf die hartstochtelijk probeert om zich aan de gezapigheid van haar milieu te onttrekken, maar daar niet in slaagt. Aan het eind pleegt ze zelfmoord. Het is nog niet zo eenvoudig om aan te geven waarom zij dat nu precies doet. Zeker is dat zij absoluut overgevoelig is en een weinig stabiele persoonlijkheid heeft. Zo kan het gebeuren dat zij sterk onder de invloed komt van haar neef Vincent. Deze is half op de hoogte van de naturalistische ideeën die in de negentiende eeuw populair waren en spreekt er tegen Eline voortdurend over hoe zinloos het leven in zijn ogen is.

Den Haag

De belangrijkste romans van Couperus spelen in Den Haag. Behalve *Eline Vere* zijn *De boeken der kleine zielen* (1901-1903) en *Van oude menschen, de dingen, die voorbij gaan...* (1906) de bekendste voorbeelden. De schrijver toont ons in deze werken een wereld van voorbije glorie. Den Haag was namelijk de stad waar gepensioneerde ambtenaren uit Nederlands-Indië zich terugtrokken en zich erbij moesten neerleggen dat hun maatschappelijke rol zo goed als uitgespeeld was. *De boeken der kleine zielen* is een lijvige romancyclus in vier delen. Couperus toont hoe het aanzien van de welgestelde familie Van der Lowe langzaam afbrokkelt. In het spannende *Van oude menschen* staat een moord centraal, begaan in Indië. Deze moord is nooit opgehelderd en blijft in Den Haag als een donkere wolk boven de gebeurtenissen en personages hangen. Het mysterieuze *De stille kracht* (1900) speelt helemaal in Indië. Couperus baseerde de roman op zijn eigen kinderherinneringen aan Nederlands-Indië.

Klassieke oudheid

Na de eeuwwisseling ging Couperus ook romans schrijven die in de klassieke oudheid spelen. Voorbeelden zijn *De berg van licht* (1905/1906), *De komedianten* (1917), *Xerxes of de hoogmoed* (1919) en *Iskander* (1920). Deze laatste roman gaat over de opkomst en ondergang van het rijk van Alexander de Grote. Net als in *Eline Vere* is er een personage dat het noodlot een handje helpt: de eunuch Bagaos danst voor de veroveraar Alexander en bereidt kruidige wijnen voor hem. Alexander, aanvankelijk een toonbeeld van zelfbeheersing, gaat zichzelf daardoor overschatten. De val van zijn rijk is in gang gezet. Het is niet uitzonderlijk voor een schrijver uit de negentiende eeuw dat dit thema van noodlottigheid of verval belangrijk is. Tijdgenoten als Gontsjarow, Flaubert en Tjechov lieten immers ook uitgebreid zien hoe hun personages hevig geplaagd worden door de omstandigheden.

Hoewel de thematiek van Couperus zwaar is, is zijn schrijfstijl licht, bijna zwierig. Dat zie je bijvoorbeeld aan de opening van *Metamorfoze* (1897): ‘Het leven, zooals Hugo Aylva het zag, en de wereld, zoo ver hij ze zien kon, ze bloeiden jong in hem op, in zijn eigen jeugd, in al het jonge Aprilgeblader van het vroege voorjaar in de wemelgroene Boschjes.’

Voortleven

Na zijn dood in 1923 is de Haagse schrijver in de belangstelling blijven staan. Zo zijn er televisie-, film- en toneelbewerkingen gemaakt en verschenen er twee uitgaves van zijn verzameld werk. Tegenwoordig roemen we hem onder meer om zijn psychologisch inzicht. Daarnaast spreken de bijfiguren uit de romans tot de verbeelding. In de manier waarop die bijfiguren geschetst zijn, zien we de invloed van het fin de siècle. Ernst uit *De boeken der kleine zielen* bijvoorbeeld is zonderling, een eenzame verzamelaar van dure vazen. Hij hoeft niet te werken voor zijn geld. Oververfijning en decadentie zijn veelvoorkomende thema’s aan het eind van de negentiende eeuw. Oscar Wilde en Joris-Karl Huysmans zijn andere voorbeelden van schrijvers die met deze thema’s bezig waren.

Louis Couperus was een goedgeklede dandy én een harde werker, hij was kosmopoliet én vergroeid met zijn geboortestad Den Haag. Hoewel hij als persoon vol schijnbare tegenstrijdigheden zat, is zijn grote oeuvre een eenheid: een dwingende rol voor het noodlot, in zichzelf gekeerde personages en een consequent volgehouden eigen schrijfstijl.

Klara-podcast: *De stille kracht* van Louis Couperus

De literaire canon 25, met Rika Ponnet. *De stille kracht* verscheen in het jaar 1900, iets meer dan een jaar nadat Couperus in Nederlands Indië gearriveerd was om er het leven daar te observeren.

Podcast Verhalen voor het slapengaan

In deze aflevering bespreekt student Nederlands Mike van Holsteijn *De binocle* van Louis Couperus. Couperus is in 1863 in Den Haag geboren en wordt gezien als een van de grootste romanciers uit de Nederlandse literaire canon. Zijn werk wordt getypeerd als naturalistisch en impressionistisch, met lange zinnen vol bijvoeglijke naamwoorden. Het verhaal dat ik in deze aflevering voorlees stamt uit 1920 en gaat over een toerist die naar een opera gaat en eenmaal daar de neiging krijgt om zijn toneelkijker naar het kale hoofd van een man te slingeren.

Page not found

We can't seem to find the page you are looking for.

Home

Help

Verder lezen

- In de DBNL zijn de volgende teksten van Louis Couperus beschikbaar: *De stille kracht* (1900), *De boeken der kleine zielen* (1901-1903), *De berg van licht* (1905-1906), *Van oude menschen, de dingen, die voorbijgaan...* (1906), *Nippon* (1925) en *Waarde heer Veen. Brieven van Louis Couperus aan zijn uitgever* (1977). Op zijn schrijverspagina vind je nog meer teksten van en over Couperus.
- Rick Honings en Lotte Jensen, *Romantici en revolutionairen. Literatuur en schrijverschap in Nederland in de 18de en 19de eeuw.* Amsterdam 2019, p. 339-358: 'De naturalist' en p. 359-372: 'De feminist'.
- Frédéric Bastet, *Louis Couperus; een biografie*. Querido. Amsterdam 1987.
- Willem van den Berg en Piet Couttenier, *Alles is taal geworden. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1800-1900*. Amsterdam 2016, p. 620-624: 'Louis Couperus (1863-1923)'.
- Een artikel over Louis Couperus van F.L. Bastet, 'Louis Couperus 1863-1923' In: *'t Is vol van schatten hier...* (1986).
- Stefan Dudink, 'Noodlot en homoseksuele wolken. De parallelle levens van Arnold Aletrino en Jacob Israël de Haan', in: *Biografie Bulletin*. Jaargang 8. Werkgroep Biografie, Amsterdam 1998, p. 277-278, 283.
- Maarten Klein, 'Over een nieuwe biografie van Louis Couperus', in: *Literatuur*. Jaargang 5. Amsterdam University Press, Amsterdam 1988, p. 83-89.
- Website van het Louis Couperus Genootschap met o.a. thema 'Couperus en gender'.
- Sander Becker, 'Was Louis Couperus non-binair? Museum opent 'gedurfdste tentoonstelling ooit'', op: *Trouw*.nl 2023.
- Sjaak Bral, 'Postuum wordt seksuele voorkeur van Louis Couperus gewijzigd', op: *AD*.nl 2023.
- Yannick Dangre, 'De stille krachtsinspanning', artikel op: Literatuurmuseum.nl 2016.
- De Collectie Louis Couperus in de KB, nationale bibliotheek van Nederland.
- Videofragment: documentaire van NTR over Louis Couperus.
- Informatie en opdrachten over *De stille kracht* op Lezen voor de lijst (+ docenteninformatie).
- Informatie en opdrachten over *Eline Vere* op Lezen voor de lijst (+ docenteninformatie).
- Informatie en opdrachten over *Van oude mensen, de dingen die voorbij gaan* op Lezen voor de lijst (+ docenteninformatie).
- Portretten van Louis Couperus in de Schrijversgalerij van het Literatuurmuseum.
- Les over Louis Couperus' *De stille kracht* van Beeld en Geluid op school.
- Marc van Oostendorp, 'Leve Couperus!', *Neerlandistiek*, juni 2023 .
- Downloadbaar lesmateriaal op Klascement over *De stille kracht*.
- Downloadbaar lesmateriaal op Klascement over *Van oude mensen, de dingen die voorbij gaan*

https://www.literatuurgeschiedenis.org/schrijvers/louis-couperus